

L'AJUNTAMENT DE BARCELONA SOTA CARLES III (1759-1788) UN ESQUEMA HISTÒRIC

Ramon Grau i Marina López

Entre l'afirmació de l'autoritat monàrquica a favor de Felip V el 1714-1718 i la refundació constitucional de l'Estat espanyol arran de la crisi del 1808, el govern municipal de Barcelona presenta unes característiques peculiars: ha deixat de ser la institució autòctona que projectava la seva acció en el teixit policèntric heretat de l'Edat Mitjana però no és encara l'anella inferior de la piràmide de poder de l'Estat napoleònic.

El darrer segle de l'Antic Règim l'Ajuntament és emanació directa de la voluntat del rei, que li encomana unes determinades funcions i el subjecta fermament mitjançant un règim econòmic de dependència absoluta. L'aristocratització del consistori, que fins al 1714 havia estat sols una tendència, esdevé ara una opció radical del mateix monarca, que concedeix la dignitat de regidor per temps indefinit. El món corporatiu, nervi de la societat urbana, queda exclòs del govern municipal i, al mateix temps, el consistori perd tot el seu poder sobre els gremis. Amb tot, la institució del cadastre recrea un lligam prou objectiu entre les unitats de repartiment que són els gremis i l'agent recaptador que és l'Ajuntament.

La monarquia borbònica vol constituir amb Espanya un cos polític unificat i centralitzat, però el tradicionalisme consubstancial de l'Antic Règim fa que aquesta empresa hagi de respectar de moment moltes formes legitimades per la història. Les respecta també en l'acte aparentment incondicionat que és l'establiment de la Nova Planta de Catalunya. La carta fundacional de Felip V no és extreta ex novo de cap cos de doctrina coherent, sinó que consisteix en una transfèrència massiva i adaptació d'institucions i lleis tradicionals de Castella, combinades experimentalment amb figures d'influència francesa, sobre un substrat de peculiaritats legals catalanes que es conserven per decisió explícita o per omissió. En aquest sistema, l'Ajuntament de Barcelona és una autoritat de nivell inferior al corregidor, a l'intendent, a l'Audiència i al capità general, però té unes competències pròpies, estipulades de manera directa pel monarca, i manté el rang de ciutat amb vot en Corts. Davant les freqüents temptatives dels altres delegats locals del poder sobirà, que pretenen afirmar la seva supremacia i tendeixen a edificar una cadena jeràrquica que talli la comunicació directa de l'Ajuntament amb el poder central, el consistori acudeix sistemàticament al rei i obté sempre una confirmació del seu estatut privilegiat.

Al llarg de tot el segle XVIII, la finalitat essencial de l'acció de la monarquia no experimenta cap canvi. Es tracta sempre de mantenir el poder de la dinastia en el context interna-

cional, i aquesta preocupació porta no sols a provar d'absorbir tot el poder polític a l'interior del país i d'extreure'n el major nombre possible de recursos, sinó també a incrementar aquests recursos mitjançant una política econòmica de foment de la riquesa. Evolucionen, però, els mètodes per a obtenir aquell resultat. Des del punt de vista de Catalunya i de Barcelona, el canvi més perceptible és la gradual relaxació del caràcter repressiu del règim filipista, que tanmateix manté la seva empremta social a través del marc polític creat pel decret de Nova Planta i per les normes complementàries dels primers temps.

El punt dolç en aquest procés de normalització de les relacions entre la societat local i els monarques es produeix el 1759 amb motiu de l'adveniment de Carles III al tron d'Espanya i del seu pas físic per la ciutat de Barcelona. Algunes mesures de gràcia amnistia fiscal, establiment de la Junta Particular de Comerç, etc., en part contemplades sota Ferran VI, materialitzen la nova entesa amb Catalunya, al mateix temps que la convocatòria a Corts sembla dibuixar, a nivell de tot Espanya, un nou estil de govern. Entre aquestes mesures de gràcia té una especial importància per al govern municipal de Barcelona la instauració als Ajuntaments del Principat de la figura del síndic procurador general. La institució d'un magistrat que representa directament els interessos dels governats, en aquest moment precís de la inflexió del règim borbònic, no ha de ser interpretada sols com una mesura que ve a reparar un oblit casual de la Nova Planta.

L'obertura que marca amb claredat l'inici del regnat de Carles III dona lloc a que sobre el teló de fons inalterable de l'absolutisme monàrquic es projectin unes altres inquietuds polítiques. A nivell de la política barcelonina, aquests ferments nous són l'historicisme, en els seus dos vessants, municipal i corporatiu, i el reformisme ministerial.

El famós memorial de greuges preparat a l'Ajuntament de Barcelona per a les Corts del 1760 és ja una manifestació plenament madura de l'historicisme que impregnarà la iniciativa política del consistori al llarg de les darreres etapes de l'Antic Règim. Més que una novetat sorprenent car els clams que s'hi aboquen han estat ja objecte per separat de memorials anteriors, el que importa en aquest document és la rotunditat i perfecció compositiva. Els regidors barcelonins hi aboquen la seva insatisfacció davant el funcionament real de la Nova Planta, comparen la situació del consistori borbònic amb la molt més falaguera del Consell de Cent i demanen la restauració de l'estructura de govern suprimida el 1714 en termes molt amplis. Ara bé, aquesta reclamació no és merament testimonial, no se situa fora dels corrents de la història moderna, sinó que comprèn una interessant adaptació a les realitats polítiques del Set-cents.

La transacció inexcusable per acomboiar la proposta historicista és l'acceptació plena, sense reserves, de la voluntat sobirana dels monarques. A partir d'aquest homenatge a la doctrina de l'absolutisme, la voluntat de Felip V és objecte d'una hàbil interpretació. Segons el consistori barceloní, el desig del fundador del règim havia estat unificar el territori espanyol i igualar en drets tots els seus subjectes, però la pràctica de govern posterior no ha estat adequada al compliment de les prescripcions règies. Car ni equiparar vol dir uniformar ni unificar vol dir desplaçar les classes dirigents d'una regió per les d'una altra. Sempre segons l'argumentació de l'Ajuntament de Barcelona, la unitat orgànica implica diferenciació de les parts, i la igualtat de drets obliga a conferir als catalans a Castella les mateixes oportunitats que tenen els castellans a Catalunya. De fet, una part substancial del memorial té un fort regust de reclamació professional dels funcionaris catalans que es veuen desplaçats pels forasters en l'administració del Principat.

La significació històrica del document com a prova del manteniment de la vitalitat política de Catalunya és indubtable, sobretot perquè no és sinó l'exemplar més complet d'un seguit de memorials barcelonins que es mouen en la mateixa perspectiva. Contrasta aquesta

vitalitat amb l'atonia que demostren els altres convocats a les Corts del 1760, però des del punt de vista formal la petició barcelonina no és gens extemporània: reuneix tots els requisits d'un veritable memorial de greuges com els que es lliuraven al monarca al principi del seu regnat, parteix de la institució municipal d'una ciutat amb vot en Corts, capital d'un territori diferenciat dins la monarquia, i és signat per les altres capitals regionals que sofreixen el mateix greuge. En definitiva, el memorial del 1760 és tan historicista per la seva forma com pel seu contingut.

Al costat de l'historicisme municipal, la gran força política del temps de Carles III és el reformisme ministerial. La monarquia s'obre als vents de la Il·lustració, específicament anti-historicistes. La naixent ciència social, basada en la raó empírica i que proposa el retorn a un funcionament més natural i simple de la política, de l'economia i de la vida social, és la nova font d'inspiració. L'aliança entre cultura il·lustrada i absolutisme no té res d'estrany en la perspectiva del programa monàrquic de construcció de l'Estat, per més que a partir del 1789 els il·lustrats i els seus deixebles optin per fórmules molt més radicals que les que es pot permetre la monarquia tradicional, travada, malgrat la doctrina del poder absolut, per un pesat fardell de ròssecs històrics. La manca de globalitat de la política de la Il·lustració que actua a través de les monarquies absolutistes obeeix, sens dubte, als compromisos de la monarquia amb la tradició, però també a la mateixa metodologia científico-social. Malgrat les seves pretensions empiristes, les primeres construccions de la flamant ciència tenen una forta component deductiva, són massa sintètiques i abstractes com per poder atènyer el conjunt del funcionament social i preveure els efectes secundaris de les innovacions. Aquesta manca de control sobre els resultats de les mesures aparentment racionals fa del despotisme il·lustrat un estil polític molt agressiu, que suscita, lògicament, reaccions adverses en el cos social. A nivell del procés de producció de teories, aquestes reaccions constitueixen una part essencial del procés d'autocorrecció a través del qual creix la ciència. Haurien de ser considerades també des de la mateixa perspectiva en el camp de la política pràctica: no tot el que s'enfronta amb la Il·lustració és mer obscurantisme.

Un seguit de trets peculiars fan del despotisme il·lustrat espanyol un exemplar feble d'una espècie fràgil per si mateixa. Sense entrar en consideracions sobre la seva autèntica qualitat d'il·lustrats, els ministres reformistes que accedeixen al poder de la mà de Carles III no frueixen d'un poder incondicionat, perquè prop del rei subsisteixen grups de pressió oposats a les innovacions i perquè l'estructura dels organismes centrals de l'Estat en construcció és encara molt vaga i no confereix a ningú funcions exclusives. Endemés, l'oposició frontal, la resistència passiva o, simplement, la manca de compenetració dels funcionaris encarregats d'aplicar les mesures il·lustrades per tot el territori aigualeixen o frusten localment les innovacions carolines. L'escàs bagatge d'Espanya com a país políticament unificat sota la monarquia absoluta i l'efectiva disparitat social dels territoris agregats són importants factors addicionals de dificultat per a la tasca reformadora.

Sens dubte, les mesures del despotisme il·lustrat espanyol s'insereixen en el doble procés de concentració de poder al voltant de la monarquia i de simplificació funcional de l'administració territorial que constitueixen les bases de l'Estat modern. Però el programa no s'engega sincrònicament, sinó que es desplega al llarg de tot el regnat de Carles III. És més, a causa dels defectes implícits de les normes innovadores o de la força de les resistències desvetllades, aquell desplegament inclou un nombre considerable de canvis de direcció. Amb aquesta manera d'actuar, sovint molt experimental, amb el seu afany de reforma política, econòmica i cultural, el despotisme il·lustrat apareix en la perspectiva històrica com un estil de govern que destaca per una qualitat: la d'accelerar la successió de les conjuntures polítiques. Des del punt de vista d'una societat ben articulada com la catalana, el principal mèrit

de l'etapa carolina és haver dinamitzat la vida política a través d'un bombardeig constant de directrius de contingut molt abstracte que exigeixen un esforç d'adaptació a les realitats locals o es presten a la ideació d'alternatives de nivell comparable.

Des d'un punt de vista teòric, els ingredients historicista i il·lustrat que afloren al principi del regnat de Carles III són antagònics. La originalitat del desenvolupament històric barceloní és haver-los fet convergir en un únic projecte de renovellament polític.

D'antuvi, l'Ajuntament i la societat urbana aprofiten l'obertura política propiciada pel nou rei. L'actualització de les ordenances municipals en matèria de policia urbana i l'entesa entre el consistori i els gremis, que reclamen la supressió de determinades càrregues estatals, marquen el desvetllament en els primers anys del decenni del 1760. Una especial transcendència teòrica té, en aquest mateix moment, el foment de la funció consultiva de l'Ajuntament al servei de l'Audiència en matèria de reglamentacions gremials. Amb la recerca d'aquest reforçament doctrinal i tècnic, que equival a reconèixer la vigència del clàssic lligam entre el govern municipal i les corporacions, l'Audiència logra diferir fins als darrers anys del segle l'efectivitat de les competències sobre la matèria conferides a la flamant Junta Particular de Comerç.

Al mateix temps que la relaxació dels lligams de la Nova Planta permet aquestes i altres iniciatives locals, la política econòmica liberalitzadora tendeix a perjudicar els interessos de l'empresariat català. L'obertura de les fronteres als manufacturats estrangers i l'aixecament de la prohibició de determinants conreus i manufactures a les colònies americanes, sobretot, afecten dos sectors tan importants de la nova economia catalana com són les indies i els vins i aiguardents. La crisi de subsistències dels anys 1763-1764, que afecta al camp català però no a la ciutat, i la migració interior subsegüent troben en la societat urbana una resposta eficaç en la famosa Olla Pública. En l'operació, que testimoneja la capacitat d'iniciativa de la col·lectivitat barcelonina, conflueixen la caritat tradicional i els càlculs empresarials. A partir d'aquest moment, la presència d'una massa proletària, no enquadrada en l'ordre gremial, esdevé un motiu constant d'inquietud per a les institucions del govern local. L'experiència recent d'uns anys de carestia, unida a una escassetat relativa de gra i, sobretot, al nou desequilibri social urbà, no conformaven, certament, el teló de fons ideal per a les iniciatives liberalitzacions del govern il·lustrat en matèria de comerç de grans quallades l'any 1765. El lliure joc dels agents econòmics privats en el mercat, que proclama el govern central, és, a més, una filosofia directament antagònica de l'intervencionisme paternal que les institucions locals acaben de practicar.

Les preocupacions específicament barcelonines de la conjuntura de 1765-1766 que acabem d'enumerar són una bona mostra del molt més ampli ventall d'efectes indesitjats que crea la inexpertesa tècnica dels governants il·lustrats durant els primers anys del regnat de Carles III. Aquesta inhabilitat és una de les claus principals que expliquen l'esclat del motí contra Squillace de març del 1766, amb la seva seqüela de sensació de perill extrem experimentada pel mateix rei. Enmig de l'onada de motins que s'estén per la península des de començament d'abril, l'anunciat aixecament barceloní no es produeix. A l'evitació de la revolta sembla haver contribuït l'amenaça de bombardeig de la ciutat, clarament expressada i preparada pel marquès de La Mina, tot i que alguns contemporanis dels fets expressaren privadament la convicció que l'actitud del capità general més aviat contribuïa a exaltar els ànims. Més fructífera políticament fou la tasca de control civil muntada pel reconstruït consell general dels col·legis i gremis i coordinada per quatre diputats corporatius, recolzats per l'Audiència. El suport prestat a la monarquia en perill per les corporacions barcelonines és objecte d'una explotació immediata a la *Disertación histórico-político-legal por los Colegios y Gre-*

mios de la Ciudad de Barcelona y sus privativas, redactada per l'advocat Francesc Romà i Rossell i publicada el mateix any 1766.

La resposta del govern il·lustrat als motins és l'auto acordat del 5 de maig del 1766, que comprèn les prescripcions per la repressió i la creació de les noves magistratures municipals de diputats i síndic personer, elegibles cada any per un sistema de sufragi universal indirecte de caps de família reunits per circumscripcions civils o eclesiàstiques: barris o parròquies. A Barcelona, lògicament, no havia d'aplicar-se la part punitiva de la llei i, per tant de l'Ajuntament dels regidors, es considerava que tampoc hi havia lloc a la instauració dels representants populars, amb la seva finalitat fiscalitzadora de l'administració municipal. El cert, però, és que hi havia més d'una raó per a implantar-los. En primer lloc, la voluntat uniformadora de la política borbònica en aquest punt de l'evolució del sistema: de fet, la institució de diputats i personer és la primera gran mesura de reforma que afecta l'Ajuntament de Barcelona al mateix temps que la resta dels municipis espanyols. En segon lloc, els regidors havien restat una mica al marge de tot el procés de la prevenció del motí i aquest fet contribuïa a palesar la minsa relació del consistori aristocràtic amb els corrents socials que agitaven la societat barcelonina en expansió. I en tercer lloc, la institució de quatre diputats populars encaixava directament amb la figura clau dels quatre diputats del consell dels gremis que havia actuat en contacte amb les autoritats militars i civils durant els dies de l'amenaça de motí. L'Audiència assumeix davant el Consell de Castella la conveniència de fer dels quatre diputats gremials els primers quatre diputats del comú i de conservar el sufragi corporatiu en el cas de Barcelona per a les eleccions successives de les magistratures populars.

Com és obvi, la institució dels diputats i personer per part del govern de Madrid no és altra cosa que una autocorrecció de la política il·lustrada, i d'aquest corrent de pensament racionalista té l'empremta fonamental del sufragi inorgànic per barris o parròquies, sense distincions estamentals. Altrament, el regust històric de les magistratures populars és molt fort. En l'adaptació barcelonina, l'evitació del sufragi inorgànic i la restitució als gremis, al reconstituït consell general dels gremis, de la funció política electoral confereix a la reforma del 1766 un sentit més obertament historicista, de retorn parcial al sistema anterior al 1714. L'adequació entre les prescripcions de l'auto acordat i les decisions locals prèviament adoptades sota l'autoritat del marquès de La Mina demana una reflexió més profunda sobre el sentit específic d'aquella síntesi entre historicisme i reformisme. ¿Fou tal vegada l'experiència barcelonina del mes d'abril del 1766 amb tot el seu rerefons de vitalitat social una de les fonts inspiradores de l'autocorrecció de la política il·lustrada sobre administració local?

Deixant de banda aquesta perspectiva, el fet és que la reforma del 1766 completa un nou model de govern municipal a Barcelona, tant des del punt de vista de la formació del consistori com des del punt de vista del seu funcionament.

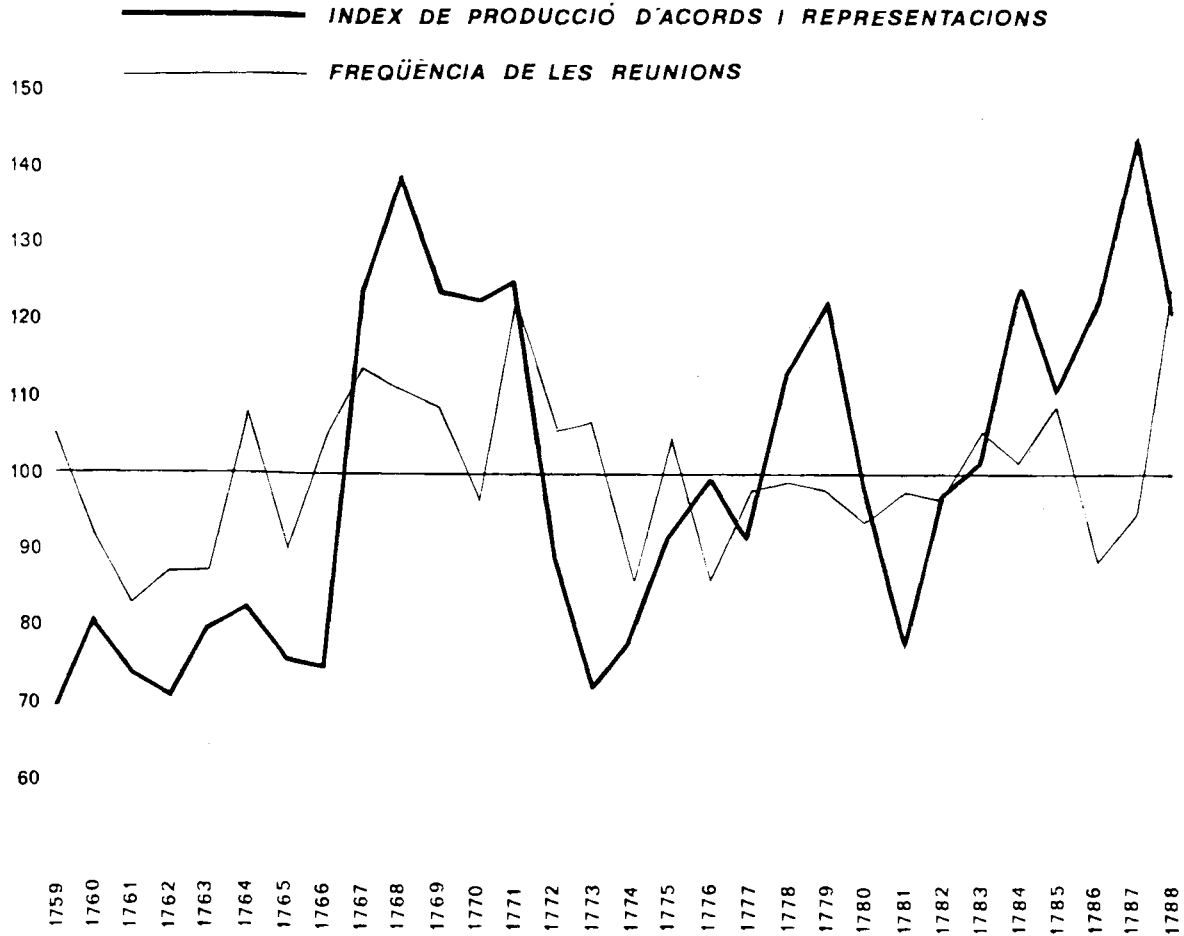
A l'Ajuntament de la Nova Planta, la ciutat era representada per aquells membres de la col·lectivitat local considerats més dignes pel monarca, que els triava lliurement entre els integrants dels estrats superiors de la societat. No té res d'estrany, des d'aquesta perspectiva, que el caràcter d'ofici al servei de la comunitat quedés molt aviat diluït davant el concepte de l'honor personal que implicava el càrrec de regidor. La introducció del procurador síndic el 1760 havia vingut a recordar la responsabilitat administrativa del regiment sense alterar el criteri aristocràtic de la representació. Les noves magistratures del 1766 aprofundeixen en la mateixa línia de responsabilització administrativa i, endemés, reintrodueixen el principi democràtic. A partir d'aquest moment, la presència de l'estament popular a la sala municipal treu als regidors la qualitat de representants de tota la ciutat segons el criteri de l'honor i els deixa reduïts a la condició de representants de l'estament nobiliari. La figura del síndic personer, amb les mateixes funcions que el procurador, completa la imatge de l'Ajuntament

carolí com una representació estamental bipartida, malgrat les dissimetries: vint-i-quatre regidors enfront de quatre diputats, magistratures vitalícies enfront de càrrecs de duració anual o bianual, etc.

La introducció de les magistratures populars, amb competències sobre matèries de proïeïment i d'interès públic en un sentit més general, altera el funcionament del consistori. Fins al 1766, el regiment havia actuat com un cos unificat i indiferenciat. Cadascú intervenia en els debats en funció d'un punt de vista personal i la major part de les decisions era adoptada per consens. La nova situació comporta la diferenciació entre competències exclusives dels regidors, que seran tractades de la manera acostumada, i matèries compartides pels diputats, que passen a ser objecte d'un tractament més complex. El debat a la sessió municipal és seguit per una votació per representacions estamentals que, en cas de desacord, traslladen la resolució de l'afer a l'Audiència, en la seva qualitat de tribunal superior. Magistrats al servei de la fiscalització popular de la tasca administrativa dels regidors, els diputats són, al mateix temps, un instrument de l'empresa centralitzadora de la monarquia per obra del mecanisme clau que és el trasllat de les decisions controvertides a l'Audiència. L'actuació dels diputats no impugna la privativa del consistori en el govern interior de la ciutat, perquè també ells en formen part, en volen formar part, però la reforma crea les condicions per un constant debat intern i per una intervenció arbitral dels representants del govern central. El procediment de la votació separada de diputats i regidors i el dret de veto concedit de fet a les dues representacions treu tota significació a la inferioritat numèrica dels diputats, excessivament recordada en les avaluacions historiogràfiques de la reforma.

A partir del 1766 i fins al final del regnat de Carles III hom pot distingir diverses fases de desplegament de la política municipal. Per tal d'aportar una primera aproximació als canvis de ritme d'aquesta activitat, hem construït, a base de la documentació conservada a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, una gràfica que combina dues corbes: una que expressa el nombre de sessions per any (mitja de 127 reunions anuals al llarg dels trenta anys de regnat = 100 a efectes de representació) i una altra que expressa un índex complex del volum material de les actes de les sessions (nombre mig de folis per sessió al llarg de l'any) i de la documentació generada pels mateixos acords en forma de representacions (mitjana bianual dels escrits tramesos a la superioritat). Pel que fa a la freqüència de les sessions, tots els anys del regnat de Carles III superen el nombre reglamentari de dues reunions setmanals, i sols dos anys el 1771 i el 1787 s'ateny el nivell de tres reunions setmanals. En conjunt, la corba ens mostra una tendència al creixement de l'activitat entre 1761 i 1771, una caiguda de la tensió a partir d'aquesta data i una recuperació, amb oscil·lacions, durant el decenni del 1780. La superposició de la corba de producció documental confirma i matisa aquesta periodificació. En destaquen: l'increment sobtat de l'activitat arran del 1767, un nivell que es manté fins al 1771; la caiguda també sobtada dels anys 1772 i 1773; i les dues ones de creixement que culminen el 1779 i el 1787 respectivament (VEURE GRÀFICA).

Obviament, l'extraordinari increment d'activitat del període 1767-1771 té una relació immediata amb la posada en marxa de la reforma del 1766. L'element bàsic i unificador d'aquesta etapa és el manteniment del sufragi corporatiu a les eleccions de diputats i síndic personer. A partir de la plataforma de poder real que és el consell general dels gremis, els magistrats electius poden implantar-se a Barcelona sense les grans dificultats que, pel que sembla, han trobat a la majoria dels municipis d'Espanya. Com és natural, els diputats topen amb l'animadversió dels regidors, que es resisteixen puntualment a cedir parcel·les de poder i a acceptar cadascuna de les especificacions a favor dels magistrats electius que fan l'Audiència i el Consell madrileny; però aquella resistència no logra bloquejar l'avenç constant dels nous membres del consistori: equiparació protocolària amb els regidors i explotació de la vaga de

finició competencial de l'auto acordat (VEURE APÈNDIX I). En aquest veritable procés de conquesta del poder municipal, és essencial el recolzament de l'Audiència, que troba en la nova estructura del consistori l'oportunitat per mediatitzar l'administració local. De manera molt específica, compta l'impuls personal del capità general comte de Rical, que logra obrir el pas a una política urbanística pròpiament il·lustrada mitjançant la col·laboració amb els magistrats populars.

L'acció mancomuna de representants de l'estament popular i de delegats del govern central té, en aquesta fase, una variada gamma d'efectes alguns d'ells molts més positius que el mer aïllament polític i la medatització dels regidors. I entre aquests efectes, no és el menys important el trencament del bloc regidorial anti-diputats en determinades matèries administratives. El debat obert i la possibilitat de recórrer per estaments o fins i tot individualment al tribunal superior contribueixen a diferenciar, al marge del càrrec concret, les actituds personals de cada diputat, de cada regidor i de cada síndic. El repte individual i col·lectiu generat d'aquesta manera comporta, sens dubte, una millora de l'administració de la ciutat. Aquest context de confrontació interna, que no produeix sempre de manera automàtica un arreglament per blocs de diputats contra regidors, confereix una força especial a les iniciatives que venen avalades pels representants dels dos sectors estamentals. Algunes d'aquestes iniciatives compartides tendeixen, per exemple, a confirmar les tradicionals pretensions municipalistes de l'Ajuntament en contra de l'emergent cadena jeràrquica (APÈNDIX II).

Assumida per la societat catalana emergent, la reforma il·lustrada de l'administració local s'obre a perspectives molt més àmplies que les contemplades pel govern madrileny. Entre els símptomes d'aquesta tendència a aprofundir la renovació del cos polític destaquen el projecte de coordinar tots els síndics personers del Principat mitjançant la figura d'un advocat general del públic, ideada per Francesc Romà i Rosell, i la temptativa de renovar trienalment els regidorats. D'aquest darrer intent regenerador, en sortirà, almenys, un major rigor en l'exigència de l'exercici de les funcions dels regidors. La necessitat de mantenir el consell dels gremis com a màquina electoral permet la continuïtat d'aquest poder real, al costat de l'Ajuntament i sovint en competència amb ell. En un afer com la liberalització del comerç de grans i del proveïment de pa, el consell dels gremis barcelonins pren la iniciativa de suplir l'Ajuntament com a institució garant de l'aprovisionament quan el consistori ha de plegar-se a les directrius liberals del govern central el 1767.

Després d'aquesta gran fase creativa, el decenni de 1770 apareix com una desacceleració del ritme del govern municipal, fins i tot com una involució. El factor definidor d'aquesta etapa és la divisió de la ciutat en cinc districtes i quaranta barris i la instauració consegüent dels alcaldes del barri, sotmesos a l'autoritat de l'Audiència i elegibles entre els veïns per sufragi universal indirecte de caps de família, el mateix sistema prescrit, en principi, per als diputats i síndic personer. Interpretada sovint com a reforma complementària de la del 1766, la implantació de la minuciosa divisió policial de la ciutat el 1770 té en el cas de Barcelona uns efectes més aviat contraproductius i permet apreciar, retrospectivament, la funció històrica positiva acomplerta pel consell dels gremis en la naturalització de l'emergent criteri de la democràcia municipal.

En efecte, la desorientació d'un electorat acostumat a projectar-se políticament a través de les estructures estamentals es manifesta en veure's confrontat per primera vegada a unes eleccions inorgàniques. Les primeres votacions pel alcaldes de barri han de repetir-se perquè el públic ha tendit a escollir membres de la noblesa, i els representants del govern central han d'ecarregar-se de plantejar més explícitament les noves bases de la participació política. No obstant aquest símptoma d'inadaptació del nou sistema electoral i no obstant també les dificultats de portar a efecte l'anotació de l'estat i dels canvis de la població per part dels alcal-

des de barri, que es manifesten des de les primeres inscripcions dels llibres de resitre, l'Audiència afavoreix l'aplicació del sufragi inorgànic per barris a les eleccions de diputats i personer a partir del mateix 1771.

L'acabament de la fructífera etapa del sufragi corporatiu en pro de la unificació de procediments electorals volguda pels governants il·lustrats és simultània a l'inici d'un reflux dels diputats, que, a partir del 1770, veuran com l'Audiència deixa de recolzar les seves previsions reformadores. Com a efecte del canvi electoral, també el consell dels gremis queda sense la principal justificació per a la seva subsistència. Queda reoberta la clivella que separava el govern municipal i les corporacions des del 1714, i ambdues estructures en surten perjudicades, ara amb Carles III com abans amb Felip V. L'ascens del comte de Rical al càrrec de ministre de la Guerra, en la mateixa conjuntura, deixa interinament la capitania general en mans del corregidor Bernardo O'Connor Phaly, que s'havia distingit ja per unes pèssimes relacions amb el consistori en temps del marquès de La Mina i durant la curta interinitat exercida l'any 1767 entre la mort d'aquest capità general i l'arribada de Ricla.

Sobre aquest teló de fons de decepció política local es planteja i es desenvolupa la famosa crisi de l'avalot de les quintes el 1773. El nou sistema de reclutament de soldats, aparentment més igualitari, és una típica invenció il·lustrada que topa amb els costums del país i, sobretot, amb les necessitats d'una economia urbana en expansió. La manca de col·laboració del consell dels gremis a l'hora de fer els treballs per l'allistament, que deixa l'operació en mans dels ineficaços alcaldes de barri, acomboiats per regidors i diputats, no és altra cosa que una prova de força contra un poder governamental que acaba d'estrancar un desenvolupament polític autòcton molt prometedor. I aquella passivitat dels homes de les corporacions és un factor principal en l'esclatament de la violència ciutadana.

Les conseqüències polítiques de la crisi, a curt i a mig termini, s'inscriuen principalment sota la bandera del realisme polític. Per una part, és significativa la passivitat de l'Audiència a l'hora d'investigar l'origen de l'avalot i la seva insistent proclamació de la innocència dels mestres agremiats. Per l'altra, la caiguda d'O'Connor Phaly i la renúncia pragmàtica de Ricla al sistema de quintes en el cas barceloní són una nova mostra de la capacitat d'auto-correcció de la maldesta política il·lustrada. Més enllà d'aquestes mesures de pacificació no represiva, el govern central tracta de desactivar la cada vegada més puixant vida política local, amb mesures com la prohibició de restaurar el braç militar del Principat i la dissolució del consell dels gremis, al mateix temps que s'intenta (sense èxit) coordinar tots els delegats locals del poder central en una Junta General de Govern de Catalunya. La fallida d'aquest darrer intent deixa la responsabilitat principal del govern regional en mans de l'Audiència, que, probablement per primera vegada, pot fer prevaler la lletra de la Nova Planta sobre la pràctica autoritària dels primers capitans generals.

Al llarg del decenni del 1770, l'atonía de l'Ajuntament, condicionada pels cops i contracops de les reformes il·lustrades, demana i permet la intervenció de l'Audiència en les matèries de competència municipal, bé per dissenyar una política concreta, com en el cas dels proveïments d'articles de primera necessitat, bé per insistir en l'observança de les funcions municipals de control sobre el procés urbà, com en el cas de les construccions particulars.

En la vida municipal d'aquests anys destaca, per una part, la defensa de la compatibilitat dels gremis i de l'estructura estamental amb el progrés econòmic del país, que els regidors assumeixen com a pròpia en el moment de la dissolució del consell general dels gremis. Efectivament, a través de les dues representacions del 1776 en resposta als discursos de Campomanes sobre el foment de la indústria popular i sobre l'educació dels artesans, l'Ajuntament agafa el relleu de l'elaboració de la vessant econòmico-social de la teoria historicista i enceta la crítica contra la indústria urbana lliure i contra tots aquells aspectes que contribueixen al canvi estructural.

Un segon aspecte nou a la vida municipal són les conseqüències de l'aplicació del sufragi inorgànic a les eleccions anuals de diputats i síndics i, en general, l'emergència de grups polítics organitzats que trenquen amb la idea il·lustrada de la concurrència individual de tots els ciutadans en peu d'igualtat i que confereixen a determinats candidats una representativitat social més àmplia. Des d'aquesta plataforma electoral d'uns partits embrionaris i sense nom, alguns magistrats populars, com Manuel Berenguer, podran retrobar, al llarg del darrer decenni del regnat de Carles III, una part de l'agressivitat política que havia distingit els diputats i síndics dels cinc anys del règim municipal carolí. El 1782, davant el declarat fracàs de la divisió de la ciutat en districtes i barris, hom passa a fer les eleccions per les circumscripcions territorials tradicionals que són los parròquies, però aquest canvi no altera la substància de l'evolució del clima electoral.

A la reactivació interna de l'Ajuntament propiciada per l'assimilació del sufragi inorgànic i per l'entrada en el joc polític local de representants de la nova burgesia no agremiada, s'afegeix, des del 1783-1784, una expansió urbana sobtada, que planteja de manera simultània i molt més aspra que al llarg dels decennis anteriors tots els problemes financers i organitzatius de l'administració municipal. Els darrers cinc anys del regnat de Carles III a Barcelona són uns anys d'ebullició col·lectiva que es reflecteixen, en el si de l'Ajuntament, per una presa de la pugna competencial dels diputats, que tracten de recuperar les posicions perdudes des del 1771, i per una tendència al desprestigi del càrrec de regidor entre la classe nobiliària, que donarà lloc a un corrent de desercions confirmat durant els primers anys del regnat de Carles IV. No tot són, però, tensions negatives. També en el darrer lustre de Carles III l'activitat de diputats i de regidors arriba a un nivell de màxim desenvolupament i queda confirmat el nou model de govern municipal.

Des de la perspectiva dels anys finals del regnat, hom pot apreciar ja uns resultats duradors de l'onada creativa que havia sabut combinar reformisme il·lustrat i historicisme en la conjuntura decisiva del 1766.

Per una part, el renouement polític de l'Ajuntament barceloní sota Carles III ha tingut uns efectes interns, sobre la vessant administrativa de l'activitat municipal. A causa directament de la voluntat liberalitzadora del despotisme il·lustrat, ha variat el concepte del govern local. Sense que s'hagi produït cap erosió decisiva del principi de les competències exclusives del consistori, aquest n'ha perdut algunes i, sobretot, ha hagut d'adaptar-se a un nou contingut de la seva tasca en la majoria d'elles. El govern central i els seus representats, ajudats sovint pels magistrats d'extracció popular, imposen un concepte de l'administració menys paternal malgrat una certa retòrica que es manté i àdhuc augmenta, menys abocada a la prestació directa de serveis als ciutadans i més a la fixació de normes i al control de l'activitat dels agents particulars a qui es confia, a través dels mecanismes de mercat, la satisfacció de les necessitats col·lectives. Val a dir que el retrocés forçat de la institució municipal és una tendència que a llarg termini s'imposarà a nivell de totes les institucions polítiques, que en el cas de Barcelona encaixa prou bé amb una societat civil en plena expansió i amb capacitat empresarial i que, en tot cas, permet una certa adequació entre les responsabilitats del consistori davant una demanda social sempre creixent i uns recursos econòmics tan limitats com els que la monarquia té assignats a l'Ajuntament de Barcelona des de temps de Felip V.

En relació amb aquesta transformació de les competències i també amb la diversificació interna del cos municipal, s'accentua la divisió del treball i l'organització es fa més complexa: desenvolupament de juntes mixtes amb altres institucions locals, estabilització del sistema de comissions o juntes pròpiament municipals permanents o ad hoc, especialització dels regidors i dels diputats en les diferents branques de l'administració local, creixen presència de tècnics, consulta amb els ex-síndics i ex-diputats, etc. La renovació i diversificació de les

estructures del govern municipal s'expressen en el primer reglament intern elaborat per l'Ajuntament com a substitució de les esquemàtiques estipulacions dels decrets fundacionals de 1716-1718. Elevat al govern per a la seva aprovació el 1787, aquest reglament, que preveu una especialització personal dels magistrats en alguna de les branques del govern urbà, topa amb el criteri abstracte, típicament il·lustrat encara, del govern sobre la convivència de mantenir el torn automàtic de tots els magistrats per totes les oficines i departaments municipals. El debat es perllongarà sota Carles III, combinat amb les directrius centralitzadores que imposa la Instrucció de corregidors del 1788.

La renovació del temps de Carles III incideix també en la projecció exterior de l'Ajuntament. Com és obvi, les reformes carolines augmenten la representativitat social del consistori, i la nova legitimitat que deriva de les urnes és reconeguda fins i tot, implícitament, pels regidors nobles. Al marge dels efectes d'aquesta obertura a nivell de l'administració local i de les relacions entre administradors i ciutadans, el reforçament del prestigi de l'Ajuntament barceloní permet als regidors renovar les funcions de capitalitat política sobre tot el Principat. La mateixa demanda d'informes per part de l'Audiència, sobretot en matèria de reglamentacions gremials, és un reconeixement de la funció coadjuvant de l'Ajuntament com a cos legislatiu a escala regional (VEGEU APÈNDIX II). Endemés, l'estabilització d'una ambaixada permanent a Madrid, encarregada a Antoni de Campmany des del 1785, permet fer arribar directament les demandes i les iniciatives de l'Ajuntament al govern central i confirma, d'aquesta manera, la capacitat barcelonina per sostreure's a les tendències a l'estructuració d'una cadena de dependències jeràrquiques.

A la mort de Carles III, la confluència de causes intrínseques, com són els compromisos de la monarquia amb les estructures socials estamentals, i extrínseques, en especial l'esclatament de la Revolució Francesa, precipita una decisiva erosió de la política il·lustrada i una clara involució vers el substrat purament absolutista del règim que, tanmateix, no serà capaç de fer front als nous reptes exteriors i interiors. En aquest context de crisi general del sistema, la ciutat de Barcelona i també el Principat de Catalunya podran comptar amb el bagatge polític propi que ha emergit al llarg del regnat de Carles III per la renovació del fonament historicista, arrelat en el record dels temps anteriors al 1774 i fecundat per les aportacions doctrinals de la Il·lustració i per la realitat palpable d'una societat civil en plena expansió. Aquest procés d'autoafirmació política local és el substrat que fa entenedores les mostres de patriotisme del temps de Carles IV, que tan ambigües han semblat a més d'un historiador.

BIBLIOGRAFIA

A. Bibliografía fonamental (per ordre de publicació)

- CARRARA PUJAL, Jaime, *Historia política y económica de Cataluña. Siglos XVI al XVIII*, Barcelona, Bosch, 1947, vol. II.
- CARRERA PUJAL, Jaime, *La Barcelona del segle XVIII*, Barcelona, Bosch, 1951, vol. I.
- MERCADER RIBA, Juan, *La ordenación de Cataluña por Felipe V: La Nueva Planta*, "Hispania", XLIII (1951), ps. 257-366.
- MERCADER RIBA, Juan, *Del Consell de Cent al Ayuntamiento borbónico. La transformación del municipio catalán bajo Felipe V*, "Hispania", LXXXII (1961), separata.
- SOLDEVILA, Ferran, *Història de Catalunya*, Barcelona, Alpha, 1962 (2a. edició), vol. III.
- MOREU REY, Enric, *Revolució Barcelona el 1789*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1967.
- MORREY, Enric, *El memorial de greuges del 1760*, Barcelona, Edicions d'aportació catalana, 1968.
- MOLAS RIBALTA, Pedro, *Los gremios barceloneses del siglo XVIII*, Madrid, Confederación Española de Cajas de Ahorros, 1970.
- LLUCH, Ernest, *La Catalunya del segle VIII i la lluita contra l'absolutisme centralista*, "Recerques", 1 (1970), ps. 33-51.
- SALANOVA, Elisa, *La reforma municipal barcelonesa: los alcaldes de barrio, 1769*, tesi de llicenciatura inèdita, Universitat de Barcelona, 1970.
- LLUCH, Ernest, *El pensament econòmic a Catalunya, 1760-1840*, Barcelona, Edicions 62, 1973.
- MOLAS RIBALTA, Pere, *Societat i poder polític a Mataró, 1718-1808*, Barcelona, Caixa d'Estalvis Laietana, 1973.
- GUILLAMÓN, Javier, *Las reformas de la admiración local durante el reinado de Carlos III*, Madrid, Instituto de Estudios de la Administración Local, 1980.
- TORRAS I RIBÉ, Josep Maria, *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*, Barcelona, Curial, 1983.
- MOLAS RIBALTA, Pere, *El municipi català sota el règim borbònic*, dins el llibre col·lectiu *El govern de les ciutats catalanes*, Barcelona, La Magrana/Institut Municipal d'Història, 1985, ps. 103-117.
- CASTRO, Concepción de, *El pan de Madrid. El abasto de las ciudades españolas del Antiguo Régimen*, Madrid, Alianza Editorial, 1987.

B. Altres referències (per ordre alfabètic):

- ANES, Gonzalo, *Las crisis agrarias en la España moderna*, Madrid, Taurus, 1970.
- ANES, Gonzalo, *El Antiguo Régimen: Los Borbones*, Madrid, Alianza Editorial/Alfaguara, 1975.
- ARIOLA, Miguel (y otros), *La economía española al final del Antiguo Régimen. IV, Instituciones*, Madrid, Alianza Editorial/Banco de España, 1982.
- CAMPS Y ARBOIX, Joaquín de, *Historia del derecho catalán moderno*, Barcelona, Bosch, 1958.
- CASTRO, Concepción de, *La revolución liberal y los municipios españoles*, Madrid, Alianza Editorial, 1979.
- DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio, *Sociedad y Estado en el siglo XVIII español*, Barcelona, Ariel, 1976.
- ESCARTÍN SÁNCHEZ, Eduardo, *Aspectos de la administración provincial española bajo el marqués de Squilace. La respuesta del intendente Contamina sobre la provincia de Cataluña*, dins el llibre col·lectiu *Historia social de la administración española. Estudios sobre los siglos XVII y XVIII*, Barcelona, C.S.I.C., 1980, ps. 269-287.
- FONT RIUS, Jose María, *Municipio moderno*, dins *Diccionario de Historia de España*, Madrid, Revista de Occidente, 1968 (2a. edició), vol. II, ps. 1166-1167.
- GARCÍA FERNÁNDEZ, Javier, *El origen del municipio constitucional: autonomía y descentralización en Francia y en España*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1983.
- GARCÍA MARÍN, Jose María, *La reconstrucción de la administración territorial y local en la España del siglo XVIII*, dins *Historia de España* (fundada per Ramón Menéndez Pidal), t. XXIX (*La época de los primeros Borbones. I, La renueva monarquía y su posición en Europa (1700-1759)*), Madrid, Espasa-Calpe, 1985, ps. 179-223.
- GAY I ESCODA, Josep Maria, *Un proyecto... para restablecer el antiguo magistrado de Cataluña al segle XVIII*, "Recerques", 13 (1983), ps. 145-158.
- GONZÁLEZ ALONSO, Benjamín, *El régimen municipal y sus reformas en el siglo XVIII*, "Revista de estudios de la vida local", XXXV (1976), ps. 249-271.
- MARTÍNEZ SHAW, Carlos, *La Cataluña del siglo XVIII bajo el signo de la expansión*, dins el llibre coordinat per Roberto Fernández, *España en el siglo XVIII*, Barcelona, Crítica, 1985, ps. 55-132.
- MERCADER RIBA, Joan, *El segle XVIII. Els Capitàns Generals*, Barcelona, Teide, 1957.
- PALOP RAMOS, José Miguel, *Hambre y lucha antifeudal. Las crisis de subsistencias en Valencia (siglo XVIII)*, Ma-

- REGLÀ, Joan, *Introducció a la història de la Corona d'Aragó (Dels orígens a la Nova Planta*, Palma de Mallorca, Moll, 1969.
- RODRÍGUEZ, Laura, *El motín de Madrid de 1766*, "Revista de Occidente", 121 (abril 1973), ps. 24-49.
- RODRÍGUEZ, Laura, *Los motines de 1766 en provincias*, "Revista de Occidente", 122 (maig 1973), ps. 183-207.
- RODRÍGUEZ, Laura, *Reforma e Il·lustració en la Espanya del siglo XVIII: Pedro Rodriguez de Campomanes*, Madrid, Fundació Universitària Espanyola, 1975.
- RUIZ TORRES, Pedro, *Los motines de 1766 y los inicios de la crisis de Antiguo Régimen*, dins el llibre col·lectiu *Estudios sobre la revolución burguesa en España*, Madrid, Siglo XXI, 1979, ps. 49-111.
- SOLÉ I COT, Sebastià, *La governació general del Principat de Catalunya sota el règim de la Nova Planta, 1716-1808*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 1982.
- TORRAS I RIBÉ, Josep Maria, *La Catalunya borbònica: evolució i reaccions contra el nou règim*, dins *Història de Catalunya*, Barcelona, Salvat, 1978, vol. IV (coordonat per Joaquim Nadal), ps. 178-203.
- VILAR, Pierre, *El motín de Esquilache y las crisis del Antiguo Régimen*, "Revista de Occidente", 107 (febrer 1972), ps. 199-249.
- VILAR, Pierre, *La España de Carlos III*, dins el llibre col·lectiu *España a finales del siglo XVIII*, Tarragona, Hemeroteca de Tarragona, 1982, ps. 97-109.

C. Treballs dels autors d'aquest treball (per ordre de publicació):

- R.G., *Barcelona ante el reformismo ilustrado. Un estudio sobre la inestabilidad ciudadana y los orígenes de la reforma municipal barcelonesa en los años 1766-1770*, tesi de llicenciatura inèdita. Universitat de Barcelona, 1969.
- M.L. i R.G., *Barcelona entre el urbanismo barroco y la revolución industrial*, "Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo", 80 (1971), ps. 28-40.
- ARRANZ, Manuel, i R.G., *Problemas de inmigración y asimilación en la Barcelona del siglo XVIII*, "Revista de Geografía", V (1971), ps. 71-80.
- M.L., *Vivienda y segregación social en Barcelona, 1772-1791*, "CAU", 19 (1973), ps. 72-75.
- R.G., *La manufactura algodonerera y la ciudad*, "CAU", 19 (1973), ps. 76-79.
- R.G. i M.L., *Capmany, Historiografia i Il·lustració*, dins *Itineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans*, Barcelona, Edicions 62, 1979, ps. 98-100, 238-245 i 250-254.
- R.G., *Cambio y continuidad en los orígenes de la Barcelona moderna, 1714-1860*, "Revista de la Universidad Complutense", XXVIII, 115 (1979), ps. 569-587.
- R.G., *La metamorfosi de la ciutat emmurallada: de Felip V a Ildefons Cerdà*, dins el llibre col·lectiu *Evolució urbana de Catalunya*, Barcelona, La Magrana/Institut Municipal d'Història, 1983, ps. 65-81.
- R.G. i M.L., *El pensament historiogràfic d'Antoni de Capmany: de la Il·lustració al romanticisme*, "Actes Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya", 1984, vol. II, ps. 589-596.
- R.G. i M.L., *L'urbanisme de la Il·lustració a Barcelona*, "Pedralbes", V (1985), ps. 59-79.
- R.G. i M.L., *El concepto de monumento histórico en Barcelona (1835-1982)*, "Urbanismo e historia urbana en el mundo hispano. Segundo Simposio, 1982", Madrid, Universidad Complutense, 1985, vol. II, ps. 1055-1064.
- R.G. i M.L., *L'Ajuntament de Barcelona en l'Estat liberal del segle XIX: teoria i pràctica del règim municipal*, "Actes II Congrés d'història urbana del Pla de Barcelona", desembre 1985 (en premsa).
- R.G., M.L. i Pilar LÓPEZ, *Revolució industrial i urbanització: Barcelona en la construcció de la Catalunya moderna (1714-1860)*, "L'Avenç", 88 (1985), ps. 816-833.
- R.G. i M.L., *Antoni de Capmany: el primer model del pensament polític català modern*, dins *Història del pensament polític català. Segles XIX-XX*, edició d'un cicle de conferències coordinades pel Albert Balcells a l'ICEBS, 1986, Barcelona, Edicions 62 (col·lecció Estudis), en premsa.
- ARRANZ, Manuel, R.G. i M.L., *Anàlisi històrica de l'Ajuntament de Barcelona (segles XVIII-XX)*, "Documents de treball per a la Carta Municipal" (Ajuntament de Barcelona), 3 (1987), ps. 1-164.
- R.G. i M.L., *La Exposición Universal de 1888 en la història de Barcelona*, primera part de *Exposició Universal de Barcelona. Llibre del Centenari, 1888-1988*, Barcelona, Comissió Ciutadana, 1988, ps. 49-377.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Representació dels diputats del comú al Reial Acord, 6 de setembre del 1770.

Muy S(eñ)or nuestro, como diputados del público de esta ciudad hacemos presente a V.m.: Que por R(eale)s 'Ordenes y autos acordados del Consejo, de 5 de maio de 1766, 15 de nov(iemb)re de 67, 1 de agosto y 28 de nov(iemb)re de 1769 y demás nos está concedido promiscuamente el voto, conocim(ien)to, intervención y administración de los abastos, propios y arvitrios, de la distribución de la dotación, y nombramiento y privación de los empleados en los intereses del común con todo lo accessorio a estos bastos ramos de que dimanan generalm(en)te todas las funciones y facultades del Ayuntam(ien)to, de modo que sin aquellos principales objetos no sería menester ni tendría acción en la República este Cuerpo Político y Económico.

De aquí resulta que devemos conocer de dichos objetos y su accessorio, de la propia conformidad que los regidores. Es así que éstos, a más del voto dentro del Ayuntam(ien)to, se nombran y reparten las comisiones y oficios dependientes //432v./ de él, como son de obreros, adm(nistrad)ores de Plazas, adm(inistrad)ores de los Hospitales, General, de Misericordia y de Pedro Desvilar, adm(inistrad)ores del convento de Monjas Arrepentidas, y la dación de pensiones de Causas pías y Beneficios o Capellanías y demás vajo el patronato de la Ciudad. Se sigue por consecuencia clara, que los diputados devemos concurrir en dichos oficios y facultades igualm(en)te que los Regidores, insiguiendo institutos y el reciente exemplar de que, habiéndolo dudado los de Manresa, acudió aquella diputación al Consejo, de cuja Superioridad obtuvo la declaración favorable, que authéntica presentamos, extensiva aun a las regalías del Patronato de la misma Ciudad, que al parecer de sus regidores serían lo más distante de la incumbencia de los diputados.

En este concepto el día 13 de julio próximo pasado lo pedimos al Ayuntam(ien)to, el qual el mismo dia hizo comission p(ar)a a la respuesta a dos capitulares, y ohído su dictamen acordó el dia 23 siguiente no haver lugar a la pretención. //433//

No contentos con esto los reg(idore)s seguidam(en)te y en el propio dia 23, a instancia de su síndico pro(ocurado)r, negaron a los diputados la continuación de votar generalm(en)te sobre todos los asuntos, como hasta entonces lo habían practicado, desponjándonos desde luego de esta posesión, contraviniedo el cap(ítul)o 8 del citado Auto Acordado de 5 de mayo de 1766, que abiertam(en)te manda en caso de discordia acudan a la R(ea)l Aud(iencia), cuya superior resolución parece devían aguardar los reg(idore)s antes de cortar el posesorio, haciéndose la ley con sola su autoridad.

Representamos este successo en 27 del citado julio, pero el R(ea)l Acuerdo desestimó nuestra solicitud. Y mientras que veneramos como justa su resolución, no podemos dejar de insimar reverentemente los inconvenientes que desde ella acredita la experiencia, pues ya se duda en el Ayuntam(ien)to si el agua, azúcar y otras cosas son abastos, y por consiguiente sobre estos puntos deven de votar o no los diputados, y semejantes tropiezos que a cada paso se ofrecerán, //433 v.// prévehemos con dolor no producirán otro efecto que el de frequentes disputas y atraso de los expedientes en grave perjuicio de la causa pública y su desdoro, pues el Ayuntam(ien)to reincide a tratar los diputados con menos distinción a que sus subalternos, como ha sucedido este año el dia de S(an)ta Martra yendo de solemene función a visitar aquella Iglesia y Hospital, donde se repartió a los reg(idore)s y hasta a los subalternos la propina acostumbrada y no a los diputados, cuio desaire a la vista del público motiva esta qudja, distante del interés, que deseamos reformar y aplicar a los pobres; siendo en todo n(uest)ra atención el objecto más lejano, conforme lo verifica la pretención de ser obreros al passo que hemos solicitado con eficacia la derogación de todos los emulumentos de este oficio con el

proyecto de los balcones y demás, cuyo establecimiento, debido al patrocinio de los señores de R(ea)l Acuerdo, anhela todo el vecindario con universal aplauso y regosijo.

Para obviar pues estos inconvenientes, los multiplicados recursos a la Superioridad y //434// desvanecer de las ideas públicas el general sentimiento que ocasiona la trascendencia de que a los diputados se les coartan las facultades obtenidas y disputan las declaradas, impidiéndoles el obrar con aquel vigor que exige la pro-comunal y dicta el espíritu justiciero del alto ministerio, nos vemos en la precisión de exponerlo a V.m., esperando se sirva elevarlo a la justificación del R(ea)l Acuerdo, a fin de que, como legítimas consecuencias deducidas de lo arriba manifestado y de lo que seguidamente se manifestará, se sirva declarar la acreditada penetración de S.E. como lo suplicamos.

1º: Que los diputados hemos de obtener a turno los oficios de obreros que obtienen los regidores, cuidando de los empedrados y demás puntos de obrería, fuentes y conducción del agua y del señalamiento de puestos a los labradores y revendedores que venden en //434 v.// las plazas, mediante ser la obrería dependiente de la dotación, de que se paga, y las fuentes y aguas dependientes de los abastos, y principalmente el ejercicio de este oficio muy preceso y conducente para votar con acierto cuando acerca lo referido se libran los gases y havilitan las providencias.

2º: las administraciones de Plazas, consistentes en la inspección de trigos y arinas, etc., interviniendo las dietas o repartos y dando como dan los regidores que las regentan permisos para abrir almaneces y vender estos y otros frutos que son materia puramente de abastos y por consiguiente de la incumbencia y turno de los diputados.

3º: La administración del Hospital General de Santa Cruz de esta ciudad, que corre a cargo de los capitulares que el Ayuntamiento nombra. Se funda en que del abasto de carnes y de cuenta normal se //435// suministran las raciones necesarias para la manutención de los enfermos, y en este supuesto igualmente que aquellos debe alternar a lo menos un diputado para que administre y cele estos efectos del público y la mejor asistencia de sus individuos y voten sobre ello los diputados con el debido conocimiento. Y también se funda en que, siendo el restante gobierno del Hospital patronato del Ayuntamiento, se halla declarado por la adjunta acordada del Consejo que aun en las cosas de patronato deben concurrir los diputados del mismo modo que los regidores, sin que sobre este particular obste lo que en la producta que hizimos al Real Acuerdo en 27 de julio próximo pasado consta expuso en Ayuntamiento el síndico procurador de que sería perjudicial a los pobres el conocimiento de los diputados en el Hospital //435 v.//

Ciertamente no podemos menos de extrañar que dicho procurador, siéndolo del público, mire con indiferencia a sus diputados, vulnere su character respetable y tan distinguido por la Soverana Legislación, y se constituya agente voluntario de los regidores. Si tuviese presente la notoria y escandalosa quiebra que lloran los pobres y hubo en el Hospital, y el que sus principales empleos se confieren a criados de los regidores variaría su errado concepto, y más atendiendo que los clamores del público ya no se dirigen a otros que a los diputados como a sus inmediatos y legítimos representantes, de quienes confía, espera y experimenta sus alivios.

4º: Que sean también los diputados administradores del Hospital de Misericordia, del de Santa Martra, nombrado de Pedro Desvilar, su fundador, del Convento //436// de Monjas Arrepentidas y concurren a la donación de capellanías, pensiones de Causas pías y demás del patronato de la Ciudad, igualmente que los regidores con arreglo a la inserta declaración acordado del Consejo.

Pareciéndonos tan justas como importantes estas deliveraciones y lisonjeándonos por consiguiente la condescendencia del Real Acuerdo, para evitar disputas en su plantificación,

suplicamos sea del agrado de Su Ex(celencia) declarar assimismo que en los oficios de turno, como obreros y administradores de plazas, sin aumentar el número, alternen con los regidores los quatro diputados; que éstos, a más de aquéllos, sean siempre administradores, uno del Hospital General, otro del de Misericordia, otro del de Pedro Desvilar y el restante del convento de Arrepentidas, haciéndose por ellos mismo estas particulares //436 v.// elecciones, y q(u)e en quanto a la dación de pensiones de Causas pías, capellanías y demás del patronato concurren al acostumbrado sorteo conforme los regidores.

Todo lo que en cumplim(ien)to de nuestra obligación y considerando lo mui justo y beneficioso a este público meritorio, se lo hazemos presente a V.M. esperando se sirva trasladarlo a la superiores luces del Real Acuerdo para que en su virtud se digne declarar y mandar lo más conveniente.

Dios g(uar)de a V.m. m(ucho)s a(ño)s, como deseamos.

Barcelona 6 de septiemb(re) de 1770. B. L. Ms. de V.m. sus más afectos y seg(uro)s ser(vi)d(o)res Fran(cis)co Augirot y Suñer, diputado Benito Durán, diputado Jayme Trens, diputado Antonio Salamó y Moret, diputado.

A.H.C.B., Ajuntament, Representaciones, 1770, fs. 432-436

Proposición dels dos síndics a l'Ajuntament, 8 de juliol del 1771.

Muy Il(us)tre S(eñ)or:

La Magestad del S(eño)r Rey D(o)n Phelipe Quinto, con el capítulo 46 del Real Decreto de la Nueva Planta, con el 19 de la Cédula Instructoria de 13 de octubre de 1718 y con la de Dotación del mismo año, se sirvió confiar al cuydado y desvelo de V. S(eñor)ía el Gobierno Político y Económico, abasto y provisión para el común del pueblo y todo lo tocante a los varios ramos de Policía de esta Capital.

Estos mismos encargos y todos sus annexos y dependientes le han sido confirmados y declarados favorablemente con otras reales cédulas posteriores de 31 de octubre de 1720, de 20 de octubre de 1725, de 16 de mayo de 1761 y siempre que, embarazado y perjudicado en el libre uso y ejercicio de sus facultades o por el Cavallero Corregidor de esta Ciudad o por algunas providencias de la Real Audiencia y del Comandante General de este Principado, se ha determinado V. S(eñor)ía a dirigir hasta al throno sus representaciones.

Con las Reales Cédulas concernientes al establecimiento de diputados y síndico personero del común y las del libre panadeo, se le han derogado (no hay duda) a V.S. y alterado y restringido en algunos puntos sus antiguas prerrogativas, //515 v.// pero en todo lo demás que no se halla prevenido ni se opone a lo mandado en estas últimas Reales Disposiciones le competen ni se opone a lo mandado en estas últimas Reales Disposiciones le competen todavía a V.S. y le queden illesas y intactas sus primitivas facultades.

La conservación de éstas y su defensa en toda su extensión son un objeto que no puede perder nunca de vista V.S. sin faltar gravemetne a sus obligaciones y se haría responsable al Público y al mismo Soberano, que se las tiene comunicadas y confiadas y en cuyo Real nombre las exerce, si consintiese o disimulasse que padeciese V.S. en ellas algún menoscabo y se olvidase de vindicarlas y reclamarlas por todos aquellos medios con que ha sabido practicarlo su zelo y su integridad en otros tiempos.

Los varios lances ocurridos de algún tiempo a esta parte con el cavallero corregidor sobre puntos de obrería y almotazanería, en que ha quedado manifiestamente agraviada y desayrada la autoridad y jurisdicción de V.S., la experiencia de las pocas seguridades que le han producido hasta ahora los favorables decretos que ha logrado, y la ciega, absoluta y devida obediencia con que se arregla y conforma V.S con todas las providencias y disposiciones que se le comunican de orden de Su Ex y Real Audiencia pero sin pararse jamás como devie-

ra en si se le vulneran sus particulares encargos e incumbencias, en si se halla o no en el caso de que pueda o deba representar sus agravios al Soberano y en si se sacrificará tal vez con su silencio al mayor beneficio //516// del público el honor y reputación de todo el Cuerpo y la misma Real confianza que ha procurado desempeñar siempre con el mayor zelo, no pueden menos de haver contribuido mucho a aquel sensible efecto de que con tanta razón se lamenta tiempo hace V.S de que cada día se le van suprimiendo más y más sus facultades y de que haora mismo acaba de quearse sin ningunas, redusido a ser un mero executor para la pura mecánica de algunos ministerios en que podría y devría (hasta cierto punto a lo menos) obrar únicamente por si solo y sin dependencia.

El Público, de quien es Cabeza V.S, su Magistrado para el gobierno político y económico y la parte que ha escogido el mismo Monarcha para representarle en todas sus funciones con aquella autoridad y jurisdicción que le ha parecido más conveniente, se halla más interesado de lo que quizás se ha pensado hasta ahora en que V.S. no sea un Cuerpo fantástico y sin proprio movimiento, en que se mantenga con aquel decoro y representación que corresponde, en que se le guarden y concerven exactamente todos aquellos privilegios y prerrogativas que tiene concedidas de la Real Benignidad para su beneficio y en que siempre que se le pretendan vulnerar o derogar por algún camino o por qualquier causa o pretexto directo ni indirecto lo exponga inmediatamente a los pies de la misma Magestad, pues que este es el medio más seguro, para que acreditando V.S. su zelo y el cumplimiento de sus más preciosas obligaciones pueda quedar en todo asegurado de las Reales Intenciones, salir de las dudas y confusiones en que se halle y obrar siempre con el mayor acierto y libertad en todos sus encargos.

En esta consideración el síndico pro(curado)r general y el síndico personero del común, haciendo instancia for-//516 v.//mal, instruyen y piden que reflexionando seriamente V.S sobre todos los negocios y expedientes ocurridos en que jusgue y tenga por vulneradas de algún modo sus facultades por qualesquiera disposiciones y providencias forme y dirija hasta el Solio las más eficaces y correspondientes representaciones, y que assimismo lo practique en los successivo en todos quantos asuntos tal vez se le fueren presentando en que después de una madura circunspección considere también V.S. que concurren semejantes o equivalentes circunstancias, sin embargo de q(u)e por el prompto y según las ocurrencias no se desvía jamás V.S. en todos ellos del camino seguro de la obediencia. Bar(ce)lo(n)a, 8 de julio de 1771.

El marqués de Gironella, síndico pro(curado)r general.

Dr. Joseph Navarro, síndico personero.

A.H.C.B., Ajuntament, Acuerdos, 1771, fs. 515-516

Proposició del regidor Francesc de Novell, 13 d'octubre del 1786.

En la introducción de la nueva forma de gobierno, casi a los principios del siglo, se quitó a la Ciudad moderna, o sea Aiuntamiento que creó Su Mag(esta)d, el conocimiento q(u) la antigua tenía sobre la constitución de los Gremios, a los cuales prescribía sus ordenanzas, formándose las como tenía por conveniente o aprobándose las q(u) proponían quando no hallaba reparo.

Pasados, por las nuevas reglas, estos encargos al de la Real Audiencia, corrieron por ella sin q(u) el Aiuntamiento tuviese regularmente conocim(ien)to, sino en uso u otro caso, en las dependencias de los Gremios, hasta cosa de unos 20 años, q(u) empezaron a dirigirse con alguna maior frecuencia a informe los recursos q(u) se hacían al Real Acuerdo en los asuntos de los comunes. //360 v.// Progresivamente ha prevalecido tanto esta práctica naturalm(en)te por lo q(u) ha quedado satisfecho el Real Acuerdo de varios informes del Aiuntamiento, que ya, según la abundancia de expedientes de esta clase q(u) le pasa, debe

discurrirse q(u)e son raros los q(u)e no lo remite, o que a lo menos le dirige los más. Y ya que no ciñen los encargos del R(ea)l Acuerdo a pedir al Aiuntami(ien)to informe de las pretensiones q(u)e suscitan los Gremios de esta Ciudad, y sus Individuos, sino q(u)e le comete hasta la formación de nuevas Ordenanzas quando le parece se han de dar para dichos Cuerpos y aun para los de otras Poblaciones del Principado, procurándolas uniformar con las de los Gremios de esta Capital.

Despréndese de aquí que, estando precisamente empeñado el Aiuntamiento, por su carácter y para sostener el crédito q(u)e le han ganado sus informes, a proceder con el maior arreglo y uniformidad en todos los que haga en un asunto tan serio, y siendo de tanta entidad lo que en él se providencie, que las más veces es presumible será lo q(u)e la Ciudad proponga, le debe merecer la ma(yo)r atención. //361//

Sobre todo se comprende q(u)e no puede obrarse con acierto sin q(u)e se forme un concepto q(u)e sea como la base de quanto discurra el Aiuntam(ien)to en el punto general de Gremios y en todos los particulares análogos o transcendentales a todos ellos. De modo q(u)e tenga el Aiuntamiento como un sistema por el qual mida y arregle la constitución gremial en común (en quanto penda de sus informes) y sólo se diferencien en lo q(u)e sea absolutam(en)te preciso por circunstancias particulares, o sea relativo a cada oficio.

Este modo methodico (para decirlo así) de discurrir y examinar los asuntos de la referida clase no puede probabem(en)te conseguirse con la práctica q(u)e ha tenido el Aiuntam(ien)to mientras eran pocos los q(u)e llegaban a sus manos, y eran por consig(uien)te menos complicadas las ideas q(u)e se presentaban a su discusión o podían inferirse de sus informes.

Por esta causa parece q(u)e con dificultad logrará el desempeño ulterior de esta importancia si no adopta el medio que tan felizmente ha abrazado en muchos otros Ramos, como fúe el de Sanidad //361 v.// desde las primeras noticias de la Peste de Marsella, y posteriormente el de Obras, y tantos otros q(u)e con la constante aplicación de sus Individuos a los objetos de su especial incumbencia les hacen singularmente a propósito p(ar)a hablar y discurrir con acierto en lo q(u)e, con menos práctica, no podrían ejecutarlo, sino con poca satisfacción de si le logran, qual le buscan en todo la delicadeza y honor de los individuos de V.S.

Todo esto me induce a proponer a V.S. el q(u)e se forme una Junta para entender en todas las dependencias de la referida clase, a la qual por consiguiente se pasen todos los Expedientes de formación o aprobación de Ordenanzas, sin q(u)e entienda por esto que cargue precisam(en)te esta Junta con el excesivo trabajo de examinar los recursos de los Gremios q(u)e la sería de notable emarazo, destruiría la costumbre q(u)e tiene V.S. establecida en los informes relativos a pretensiones de los Gremios, y sus Individuos, y en vez de facilitar la expedición de las dependencias, la retardaría de //362// necesidad, a diferencia de que con las discusiones que hagan los Comisionados particulares para los demás asuntos de cada Gremio, con presencia de sus respectivas ordenanzas, se conservarán aquellas ideas y máximas q(u)e V.S. tenga adoptadas en punto a la Constitución Gremial, y estarán más dispuestos para quando V.S. destine alguno para Vocal de la referida Junta; a la qual desde luego me parece conviene se pase el voluminoso Expediente q(u)e nos tenía V.S. encargado, con el S(eñ)or D(ón) Rafael de Llinàs, como Comisarios de Catastro, relativo a las nuevas ordenanzas, reparos puestos en orden a ellas y demás puntos del Expediente remitido a V.S. por S.E. y R(ea)l Acuerdo en 2 de Maio último, el qual comprende diferentes recursos sobre el modo de recogerse los pagos reales q(u)e deben corresponder los Individuos del Gremios de Herreros y Caldereros y las ordenanzas q(u)e se mandaron formar.

Y en caso q(u)e V.S. no lo hallase así a bien, me parece q(u)e por lo menos podrían nombrarse algunos Individuos, con los quales debiesen precisam(en)te consultar los //362 v.//

Comisionados particulares de los asuntos de cada Gremio, los puntos relativos a la formación o aprobación de nuevos Capítulos de Ordenanzas, antes de proponer a V.S. los informes, para q(u)e con el repetido examen se logre mejor el acierto.

Todo lo qual me ha parecido exponer a V.S. para q(u)e siendo servido pueda resolver en el particular lo de su ma(yo)r agrado. Barcelona, y Octubre 9, de 1786.

A.H.C.B., Ajuntament, Acuerdos, 1786, fs. 360-362